

OSZK

Híradó

A TARTALOMBÓL

Készülünk a szakszervezeti világmozgalom se-
regszemlőjére

Az Országos Könyvtárügyi Tanács februári ü-
lése.

Az OSZK Kollégiumának üléséről

Könyvtárunk beszámolójának és munkatervének
néhány kérdéséről a február 20-i Üssz dolgozói
értekezlet tükrében.

FÜGEDI PÉTERNÉ: A Magyar Nemzeti Bibliográfia
új rendszerű kiadása.

A Liszt-Bartók év dokumentációja a zenetörté-
neti gyűjtemény munkájában.

FARKAS LÁSZLÓ: Az új nemzeti könyvtár épületé-
nek műszaki tervezése.

TOMBOR TIBOR: Az MNB szerkesztésének és üsz-
szeállításának elvi és gyakorlati kérdései. (A
szakmai megbeszélések harmadik vitája.)

Szakszervezeti krónika.

IV. évfolyam

2.

szám

1961. február

Hiradó

KÉSZÜLÜNK A SZAKSZERVEZETI VILÁGMOZGALOM SEREGSZEMLÉJÉRE

Részletek a Szaktanács főtthkárának, BRUTYÓ JÁNOS elvtársnak a Népszava 1961. február 12-1 számában közölt beszámolójából.

HÁROM NAPIG ÜLÉSEZETT BERLINBEN a Szakszervezeti Világszövetség végrehajtó bizottsága. Az ülés napirendjén a szakszervezeti világmozgalom legfontosabb időszerű kérdései szerepeltek és ezek kaposán az V. szakszervezeti világtkongresszus előkészítése.

AZ V. SZAKSZERVEZETI VILÁGTONGRESSZUS az ülés határozata értelmében 1961. decemberében ül össze Moszkvában. Maga az a tény, hogy az V. világtkongresszust Moszkvába, a béke és a szocializmus fővárosába hívták össze, kiemelkedő jelentőségűvé teszi a nemzetközi szakszervezeti mozgalom soronkövetkező nagy tanácskozását. Jelképes erejű is, hogy a nemzetközi munkásosztály harcos, szervezett erőinek seregszemléje abban a városban lesz, amely a világ munkásmozgalmának példaképe és világitó tornya, a munkásnemzetköziség eszméinek eleven megtestesítője.

A kongresszus napirendjén az egész emberiség létfontosságú kérdései szerepelnek: a szakszervezetek feladatai a békéért, az imperializmus ellen, a békes együttélésért, az általános és teljes leszerelésért, a dolgozók gazdasági és szociális követeléseikért vívott haroban, valamint a szakszervezetek tevékenységének és szolidaritásának fokozása a gyarmati rendszer teljes felszámolásáért folyó küzdelemben.

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK büszkék, hogy tagjai a nagy, harcos közösségnek és egész tevékenységükkel támogatják a Szakszervezeti Világszövetség célkitűzéseit, amelyek egybeesnek itthoni feladataikkal. A magyar dolgozók is a tartós béke megővésén, a társadalmi haladás előbbrevitelén, s a proletárnemzetköziség további erősítésén munkálkodnak. Eppen ezért a magyar szervezett dolgozók több mint kétmillió s tábora azzal járulhat hozzá a legsikeresebben az V. szakszervezeti világtkongresszusnak az öt világrészben széles körben kibontakozó előkészületeihez, ha mindennapos munkájával, tevékenységével foglal állást a béke és a haladás ügye mellett. Ha gazdaságilag, politikailag és kulturális téren egyaránt tovább erősítjük munkáshatalmunkat, ezzel a magunk részéről is tovább gyarapítjuk az egész szocialista világtrendszer erejét, a nemzetközi fejlődés e meghatározó tényezőjét.

Szakszervezeteink politikai felvilágosító és kulturális nevelőmunkájában még jobban előtérbe kell állítanunk a nemzetközi munkásosztály, a szakszervezeti világmozgalom - s benne a magyar szakszervezetek - politikai súlyát és felelősségét az emberiség sorskérdéseinek megoldásáért vívott haroban.

Az V. szakszervezeti világtkongresszusra felkészülve a magyar szervezett dolgozók, tovább erősítik a nemzetközi proletár-szolidaritás szálait, amelyek a világ dolgozóival fűzik össze őket. Szakszervezeteink ma már 76 országgal tartanak fenn szoros, sokoldalú kapcsolatokat. S az egység gondolatának térhódítását jelzi, hogy még az SZSZNSZ-hez tartozó számos szakszervezet is - az SZSZNSZ egységbontó vezetőinek kifejezett tilalma ellenére - egyre termékenyebb kapcsolatokat tart fenn, illetve épít ki a magyar szakszervezetekkel.

Még tíz hónap választ el bennünket attól az időtől, amikor az V. szakszervezeti világtkongresszus megkezdí tanácskozásait Moszkvában, a béke és a szocializmus fővárosában - a béke és a szocializmus javára. Az előkészületek - a nemzetközi szakszervezeti mozgalom minden eddiginél nagyobb seregszemléjére történő szorgos felkészülés - azonban a berlini határozatok nyomán világszerte máris megkezdődtek.

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS FEBRUÁRI ÜLÉSE

Lapunk szerkesztősége helyőnvalónak és szükségosnek tartja, hogy a Híradó hasábjain rendszeros áttekintést nyujtson az Országos Könyvtárügyi Tanács munkájáról, a magyar könyvtárügy általános érdeku kérdéseiről. Könyvtárunk dolgozói így közvetlenül tájékozódhatnak a Tanács ülésein szereplő problémákról, ugyanakkor ezen az uton is publicitást nyernek a Tanács ülésein felvetett szakmai kérdések.

Szerkesztő Bizottságunk felkérése alapján HARASZTHY GYULA osztályvezető elvtárs ad tájékoztatást e rovatunkban az OKT közérdeku kérdéseiről.

A február 13-i tanácskozáson két problémát vitatott meg a Tanács: Csúry István és Sebestyén Géza előadásában a könyvtári módszertani felülvizsgálatok 1961. évi tervét, s Budai Gyula referátumát a könyvtárosképzés és káderfejlesztés öt éves tervének irányelveiről.

Az első téma előadói - akik maguk is lényeges szerepet vállaltak a már egy évtizede kezdeményezett felülvizsgálatokban - a tanulságok alapján részletesen elemették a könyvtárvizsgálatok célját, azok tárgyát és területeit, módszereit, programját, szervezési problémáit, végül javaslatokat tettek az 1961 folyamán tartandó módszertani vizsgálatokra.

Előadásuk s a Tanács tagjainak széleskörű vitája alapján az OKT arra az egyhangu határozatra jutott, hogy a könyvtári vizsgálatok kétféle típusa időszerű:

- a) általános jellegű vizsgálat egy könyvtár vagy hálózat munkájának egészéről, vagy a munka egyes területeiről;
- b) tematikus vizsgálat országos keresztmetszetben egy probléma könyvtári megoldásáról az érintett könyvtárak egész sorában.

Ami a vizsgálatok célját illeti, lehet ellenőrző jellegű - amit mindig az illetékes hatóság rendel el - vagy lehet módszertani vizsgálat. A vizsgálat megtartására vonatkozó kezdeményezés történhetik "felülről", mondjuk a MM Könyvtári Osztálya részéről, de történhetik a szóbanforgó könyvtár kérésére is. Mindennemű vizsgálatba a tapasztalt, idősebb szakembereket és a jóképességű fiatal könyvtárosokat egyformán be kell vonni s a Tanács szakbizottságainak is szerepet kell juttatni. Igen fontos a jó és alapos előkészítés, a vizsgálandó terület vagy kérdés elmélyedő tanulmányozása, majd a felmerült problémák helyszíni megvitatása, végül a tapasztalatok általánosítása megfelelő publikációk útján.

Valószínű, hogy 1961 folyamán két tudományos könyvtári hálózat, három megye és két szakszervezet könyvtári helyzetének megvizsgálására, továbbá három problémakör országos elemzésére kerül sor.

A könyvtárosképzés és továbbképzés ma egyike legfontosabb problémáinknak, annyira, hogy egyik kitűnő szakértőnk szerint a megyei könyvtárak továbbfejlődésének ez a sarkalatos pontja. A Tanács több tagja hangsúlyozta, hogy általában könyvtáraink fejlesztésének, a szocializmus építésében reájuk háruló fontos feladatok megoldásának középponti kérdése a könyvtárosok szakmai és ideológiai képzése, illetve annak színvonala.

Budai Gyula összefoglaló jellegű referátuma - melyet a Tanács Oktatási szakbizottsága is megvitatott - ennek felismerésében tárta fel a kérdés-komplexumot.

Áttekintette a képzés elvi összefüggéseit, az alap-, a közép- és felsőfokú szakképzés, majd a továbbképzés problémáit, sőt néhány vonatkozásban tematikáit is, végül a szervezési és személyi kérdéseket, a könyvtárosképzéssel kapcsolatos költségkihatásokat. Befejezésül a második ötéves terv káderfejlesztésének néhány problémáját vetette fel.

Sajnos, nincs terünk arra, hogy a részletek vázolásába bocsátkozzunk. Csak annyit jegyzünk meg, hogy a Tanács sokoldalú vita tárgyává tette a referátumot, alapvetően hangsúlyozta, hogy az Egyetemnek, a KMK Oktatási osztályának, a hálózati központoknak egyaránt mindent meg kell tenniük az oktatás és továbbképzés mennyiségi és minőségi színvonalának biztosítására. Ehhez az illetékes gazdasági szervezeteknek is megfelelő támogatást kell nyújtaniuk. Többen hangsúlyozták, hogy az oktatók díjazása igen csekély. Ennek oka egyebek között az, hogy az "alapfokú" és "középfokú" kategóriák voltaképpen nem fejezik ki az egyes oktatási formák valódi tartalmát és színvonalát. Itt nem egymásra-épülésről van szó, hanem egymás mellett működő szaktanfolyamokról.

Ami az egyetemi képzést illeti, a Tanács ismételten megállapította, hogy az orvosi, műszaki és mezőgazdasági terület szakkönyvtárosainak képzését az egyetemi oktatás nem oldhatja meg: itt csak az ún. "ráfejlő" képzés segíthet.

Budai Gyula alapos referátumát a Tanács azzal a határozattal fogadta el, hogy az egyes képzésformák tematikáit még meg kívánja tárgyalni. - [HARASZTHY GYULA.]

KÖZLEMÉNYEK

AZ OSZK KOLLÉGIUMÁNAK ÜLÉSEIRŐL JELENTJÜK:

JANUÁR 26-I ÜLÉS - A Kollégium "AZ 1960. ÉV ELSŐ TIZ HÓNAPJÁNAK PERIODIKA-GYARAPODÁSA" [II. Főosztály], valamint a "KOLLÉGIUM 1961. ÉVI PROGRAMJA" o. előterjesztéseket tárgyalta meg.

A Kollégium a napirend első pontja előterjesztése további kiegészítésének szükségességét és kiegészítő tárgyalását határozta el. A napirend második pontját néhány módosítással elfogadta.

FEBRUÁR 3-I ÜLÉS - A Kollégium az 1961. ÉVI RENDKIVÜLI ELŐLÉPTETÉSEK tárgyában tett előterjesztést tárgyalta meg, amelyet néhány módosítással elfogadott.

FEBRUÁR 10-I ÜLÉS - A Kollégium "AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR 1960. ÉVI BESZÁMOLÓJA" o. jelentést tárgyalta meg. A jelentést néhány fogalmazásbeli és adathelyesbités után elfogadta, majd az 1960. évi beszámoló és az 1961. évi munkaterv megtárgyalására az összdolgozói értekezlet idejét febr. 20-ában határozta meg.

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

UJ MUNKATÁRSAINK: BÓKAY Béláné közgyűjteményi munkaerő (Könyvelőosztó), DOMANYIK Mihályné kisegítő II. (Gondnokság), LÁNG Péter közgyűjteményi munkaerő (Hírlaptár).

ELTÁVOZTAK KÖNYVTÁRUNKBÓL: BURIÁN Ignác tud.munkatárs (elhalálozás), HORVÁTH Lajosné közgyűjteményi munkatárs (nyugdíjazás), özv. HUSZ Jánosné kisegítő II.(nyugdíjazás), SZÉKELY Árpád közgyűjteményi munkatárs (áth.Honvédség,polgári alkalmazott)

GAZDASÁGI HIVATAL KÖZLEMENYEI:

A FÉLÁRU VASÚTIJEGY váltására jogosító MÁV arcképes igazolványok érvényesítésével kapcsolatosan ezután is felhívják a dolgozók figyelmét az osztályoknak megküldött részletes tájékoztatóra.

A SZOLGÁLATI IDŐ BESZÁMITÁSÁVAL (korpótlék és pótszabadság szempontjából) kapcsolatos eljárásra a GH-ban Hernády Dénes SZTK-ügyintéző nyújt tájékoztatást.

HIVATALOS LAPOK TARTALMABÓL

A MAGYAR KÖZLÖNY jan.22-i száma kormányrendeletet közöl a Tudományos és Felsőoktatási Tanács szervezéséről szóló, korábbi rendelet kiegészítéséről.

A MŰVELŐDÉSÜGYI KÖZLÖNY febr.1-i számában M.M.utasítás jelent meg a tudományos és szakkönyvtárak rendszeres statisztikai nyilvántartása és adatszolgáltatása tárgyában.

könyvtárunk munkájáról

KÖNYVTÁRUNK BESZÁMOLÓJÁNAK ÉS MUNKATERVÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL A FEBRUÁR 20-I ÖSSZDOLGOZÓI ÉRTEKEZLET TÜKRÉBEN

Február 20-án, összdolgozói értekezleten tárgyaltuk meg könyvtárunk 1960.évi beszámolóját és az 1961. évi munkaterv alapvető kérdéseit. Az elhangzott észrevételek és javaslatok, általában az egész értekezlet komolysága, a dolgozóknak a könyvtár kérdéseivel való hozzáállása komolyan értékelhető eredményt jelent azoknak a feladatoknak megoldásában, amelyek az 1961-es és az azt követő években könyvtárunk előtt állanak.

Az elhangzott hozzászólások általában egyetértettek az Intézetvezetés múlt évi beszámolójában, valamint az 1961. évi tervben foglaltakkal, a kitűzött feladatokat helyesnek és végrehajthatóknak ítélték.

Új hangként, a Szakszervezeti Bizottság előterjesztésében (Sallai István) jelentkezett - bár a decemberi osztályértekezletek során nem egy helyen vetődött fel - annak szükségessége, hogy népgazdaságunk és könyvtárunk szempontjából egyaránt fontos a munkaerővel, a munkaidővel és a munkaeszközökkel való takarékoság. Ennek a takarékoságnak jegyében van szükség könyvtárunk munkájának oly irányú racionalizálására, amely az egyes munkafolyamatok felülvizsgálására, a munkák helyes sorrendjének meghatározására, az osztályok közötti együttműködés fokozására, a párhuzamosságok elkerülésére vonatkozik. Könyvtárunk vezetősége és dolgozói egyet-

örtenek ennek szükségességével és megvalósíthatóságának realitásával.

Több hozzászóló (Varga Balázs, Polgár Erzsébet, Csép Attila, Pethes Iván) foglalkozott könyvtárunk szolgáltatásai fejlesztésének szükségével és huzta alá annak fontosságát, amelyet munkatervünk a fő célkitűzések sorában ezekkel a szavakkal rögzített: "Az új helyzetre való felkészülés különösen az olvasószolgálat, a katalógushálózat ... de általában a korszerűsítés jelenti a legfőbb célokat."

Ezekhez csatlakoztak azok az észrevételek és javaslatok (Keresztury Dezső, Kókai György, Soltész Zoltánné, Babiczy Béla), amelyek az állományvédelem, a megőrzés, a raktározás egyes kérdéseire vonatkoztak és vitatták - ha nem is a megoldás, de a kérdés felvetése jogosságának igényével az eredeti anyagot pótolni akaró, mikrofilm és a más korszerűbbnek ígérkező eljárások problémakörét.

Külön kérdésosoportot alkottak azok a felszólalások (Kókai György, Iszlay Zoltán, Gyulay Árpád), amelyek a továbbképzés kérdését kívánták észrevételeikkal, javaslataikkal egyik alapvető kérdésként középpontba állítani. Hozzászólásaik (és ezek között a KMK oktatási osztálya dolgozóinak javaslatait hiányoltuk) csak erősítették és még sürgetőbbé tették munkatervünk azon része valóra váltásának szükségességét, amelyet az 1961. évi munkaterv így fogalmazott meg: "E feladatokat [könyvtárunk feladatainak összességéről van szó] csak akkor fogjuk tudni jól megoldani, ha a multtal szemben erőteljesebben biztosítjuk dolgozóink ideológiai és szakmai képzését ..."

E mondat folytatását "... ha megszilárdítjuk könyvtárunkban a munkafegyelmet, ha ... a vezetők és dolgozók közötti kapcsolat elmélyítésével, s a tervszerű káderpolitika biztosításával megteremtjük feltételét a zavartalan munkának", az SZB állásfoglalásaként Milhoffer Alajos exponálta. Ha e kérdés mások által való kiegészítésének hiányát - amint ez feltételezhetően így is van - dolgozóink egyetértéseként fogadhatjuk el, akkor az értekezlet állást is foglalt e kérdésosoport megvalósításának szükségessége mellett.

Az MSZMP Szervezet és a Szakszervezeti Bizottság több kérdésben való állásfoglalását Hámori Béla és Horváth Viktor ismertették. A Pártszervezet nemrég befejeződött felmérése, amely a Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusa irányelveinek könyvtárunk munkájában való érvényesítését tette megvizsgálás tárgyává; a Pártszervezet sokrétű ideológiai munkája és mindaz, ami a felszólalás során exponálást nyert, a Pártszervezet tényleges segítségét mutatja a feladatok végrehajtásában. A Szakszervezeti Bizottság részéről történt hozzászólás a már végrehajtott rendkívüli előléptetések során nyert tapasztalatok összegezésével; valamint azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a gazdasági munkában, valamint a dolgozóknak a takarékosághoz, a pénzügyi fegyelemhez való viszonyulásában jelentkező hiányosságok kiküszöbölésével, hogyan lehet és kell elősegíteni a könyvtár előtt álló feladatok végrehajtását. Ez utóbbi kérdés fontosságát további hozzászólások (Bóday Pál, Vermes Lászlóné, Balogh Ferenc) is aláhúzták.

Régi, még máig is megoldatlan kérdést elevenítettek fel - az évi munkatervben nem is szerepel - azok a hozzászólások (Bereczky László, Slaughta Erzsébet, Nagy Lajos, Papp Sámuel), amelyek könyvtárunk munkájáról, állományáról, szolgáltatásairól való - külföldi és belföldi viszonylatban egyaránt hiányzó - tájékoztatás megoldását sürgették.

Nem könnyű és egy összdolgozói értekezlet keretében nyilván nem is eldönthető kérdést vetettek föl a művelődéskönyvtárak szerepével, munkájával és elsősorban személyi és anyagi ellátottságuk kérdésével foglalkozó felszólalások (Csapódi Csabáné, Rakos József, Papp István, Kovács József). Művelődéskönyvtáraink pótolhatatlan nemzeti értékeinek féltésében elfogult; a nemzeti könyvtárnak a művelődéskönyvtárakkal kapcsolatos feladatait részint helyesen, de részint tévesen megítélő hozzászólások is szerepeltek e kérdés tárgyalásánál. A kialakult vita és a főigazgatói zárszónak vonatkozó része, amely nem kívánta véglegesen lezárni ezt a kérdést, egyaránt arra figyelmeztetnek, hogy nem elhanyagolható kérdés a művelődéskönyvtárakkal kapcsolatos feladatok tisztázása.

Az egész napos értekezlet bevezetését és az elhangzott észrevételek összefoglalását Dr. Jóboru Magda, könyvtárunk főigazgatója tartotta. A főigazgatói zárszó jelentős előrehaladásként és eredményként, a munkatervben foglalt feladatok sikeres végrehajtása ígéretként és biztosítésként értékelte az összdolgozói értekezlet munkáját.

A MAGYAR NEMZETI BIBLIOGRÁFIA ÚJ RENDSZERŰ KIADÁSA

Könyvtárunk szervezeti szabályzata értelmében a magyarországi könyvanyag bibliográfiai feltárását a Magyar Nemzeti Bibliográfia kurrens füzeteinek és a Magyar Könyvészet éves összefoglaló köteteinek közreadásával kell biztosítani.

A kurrens füzetek közreadásával szemben támasztott követelmények az utolsó években lényegesen módosultak. A bibliográfiai tájékoztatásnak gyorsnak kell lennie, a művek megjelenése és bibliográfiai regisztrálásuk közti időt minimálisra kell csökkenteni, mert csak így válhat a bibliográfia a könyvtári munka hatékony segédeszközévé. Ugyanakkor gazdaságossági szempontok kívánják meg a nemzeti bibliográfiai feldolgozás és a központi cédulaellátás összekapcsolását, vagyis azt, hogy a leírások, bibliográfiai funkciójuk betöltése mellett, alkalmasak legyenek nyomtatott katalóguscédulák készítésére is. Végül döntően determinálta munkánkat a kumuláció kötelezettsége. Az 1945-1959-es ciklus tapasztalatai alapján ki kellett dolgoznunk a kurrens és kumulatív bibliográfia olyan összefüggő rendszerét, amelyben az egyes füzetek címleirési és mutatóanyaga, tartalmi megoldás és technikai kivitelezés szempontjából változtatás és újra feldolgozás nélkül felhasználható legyen a kumulálásra. Vagyis a kumulatív kötetek szerkesztését lehetőleg a kurrens anyag átcsoportosításának, összeosztásának munkájára kellett redukálnunk. E feladatok megoldása a Nemzeti Bibliográfia szerkesztésében számos tartalmi és technikai kérdés tisztázását tette szükségessé.

A tartalmi és feldolgozási problémák megoldására 1959-60-ban került sor. A bibliográfia szakcsoportjainak számát kb. 300-ra növeltük, a rokon szakokat általános szakutalókkal kapcsoltuk össze, a vegyes tartalmu munkáknak többszörös besorolást adtunk, ezzel a szakszerinti tájékozódást nemcsak a kisterjedelmű füzetekben, hanem a leendő, több ezer tételt magukban foglaló összesített kötetekben is biztosítottuk.

A címleírások fokozott egyöntetűsége érdekében elkészítettük a szabványt kiegészítő házi szabályzatunkat. A cédulanyomtatás későbbi megvalósíthatósága érdekében az alapvető kérdésekben - a címleírói szaktanácsadókban és a KMK Módszertan-

ni Osztályán folytatott megbeszélések során - gyakorlatunkat sikerült közelíteni más könyvtárak gyakorlatához. A bibliográfia magára vállalt bizonyos katalógus-szerkesztői funkciókat is. Így a leírások végén közöltük a készíthető melléklapok rendszavait, és a középiskolai tankönyvek kivételével, minden árazott könyvnél feltüntettük a Cutter-, ill. szakosportszámot is. A kumuláció számára különösen nagy terhet jelentő munka, a részletekben megjelenő többkötetes művek összevonásának kiküszöbölése érdekében, a többkötetes műveknél áttértünk a külföldi bibliográfiákban is szokásos kötetenkénti részletező, léposózetes feldolgozási módszerre. A bibliográfia adatanyagának jobb megközelíthetősége érdekében mutatónkat jelentősen kibővítettük. Ezt követően az eddig szokásos tételszámra (változó adatra) való hivatkozás helyett áttértünk a szakosportszámra (állandó adatra) való hivatkozásra. Így a füzetek mutatóanyaga, oszópán összeosztással, felhasználható az összefoglaló kötetek mutatózásához.

Míg a tartalmi kérdések viszonylag könnyen megoldhatók voltak, egyre nagyobb problémát jelentett a bibliográfia előállításának technikai elmaradottsága. A hagyományos nyomdai előállítás drága volt, és lassu. A nyomdai határidők pontos betartása, a belső munka racionalizálása (a mutatózás új rendszere lehetővé tette a harmadik korrektúra kiiktatását) mellett sem tudtuk elérni a nyomdai átfutás meggyorsítását. Változatlanul fennállt a bibliográfia, az ÁKV-cédulák nyomtatásának és az OSZK katalóguscédulák adremáztatásának hármassága. Anyagilag szinte megoldhatatlannak látszott a kumulatív kötetek kiadása; sem a kötetek újraszédését (újra korrektálását), sem pedig egy esetleges áttördeléséhez az álló szedések hosszú távu bérletét nem tudtuk volna biztosítani.

A megoldás keresésénél a külföldi példák, a szakirodalom tanúságai a sokszorosítási lehetőségek alkalmazására irányították a figyelmet. És miután a nemzeti bibliográfia tradíciói minőségi követelményt jelentettek számunkra, csak olyan sokszorosítási eljárásra gondolhattunk, amely megőrzi a nyomtatás illúzióját. E célra legmegfelelőbbnek egy modern író-szedőgép és a foto-offsett eljárás alkalmazása kínálkozott. A könyvtár a szedési munka elvégzésére egy vary-typer gépet vásárolt. Előnyei: a betűtestek az írógépbetűkkel ellentétben arányos szélességűek (tehát olyanok, mint a nyomdai betűk), a szöveg sorkizárható, a betűmatricák írás közben cserélhetők, a tipografizálásban különböző típusu, és pontnagyságú betűk használhatók, a korrektúra javítás a linotype soronkénti egységével szemben betűnként, ill. szavanként végezhető. Komoly hátrányt jelentett azonban, hogy a betűsorokról a magyar nyelvben használatos ékezetek és a bibliográfiai szövegek írásához szükséges könyvtári jelek hiányoztak.

Az átalakítások a devizakiutalás késése miatt a múlt év végére készültek el, közben a bibliográfiai osztály erre kijelölt dolgozója elsajátította a gép kezeléséhez szükséges ismereteket, a KMK két felkért munkatársa pedig elvégezte a megfelelő kísérleteket a vary-typer leírások szedéstükrének, montírozhatóságának fényképezhetőségének érdekében. Az alapelgondolás szerint a bibliográfia anyaga tételenként külön, meghatározott méretű cédulákon kerül leírásra, amelyek a korrekturák elvégzése után folyamatosan, már a tárgyidőszak folyamán, beosztásra kerülnek az adott szám megfelelő szak-, ill. betűrendi helyére. Lapszártakor a végső szerkesztői-revizió után, a pikkelyes egymásrafektetéssel (u.n. tepsikben) montírozott anyagot xerox-eljárással offsett lemezre viszik át, és ezzel a bibliográfia tetszés szerinti példányszámban sokszorosíthatóvá vált. Fényképezés után az egyes füzetek tételei az éves kumulációi rendjébe kerülnek beosztásra, a kumulatív

kötetek technikai előkészítése pedig a számokéval azonos módon történik. Az elgondolás helyességét a kísérletek folyamán kidolgozott részletes technológiai eljárás igazolta, sőt az offsett-eljárásnak oedulanyomásra való alkalmazása is a megvalósíthatóság közelségébe került. - [FÜGEDI PÉTERNÉ]

A LISZT-BARTÓK ÉV DOKUMENTÁCIÓJA A ZENETÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY MUNKÁJÁBAN

Az 1961. esztendőben két muzsikus-óriás születési évfordulójának együttes megünneplésére készül Magyarország és a nagyvilág zeneközönsége. Idén lesz Liszt Ferenc százötvenedik és Bartók Béla nyolcvanadik születésnapja. Az együttes megemlékezést a dátumok egybeesésén túlmenően mélyebb okok is indokolták teszik. A magyar zenetörténet e két legnagyobb alakjának művészete fontos állomás Európa újabb zenei stílusának kialakulásában is és igen figyelemreméltó az a hatás, amit Liszt zenéje a huszadik század első felének muzsikájára, s benne különösen Bartók művészetére gyakorolt. E két nagy zenei ujtó, akiknek pályája egyaránt egy-egy új, haladóbb társadalmi formát létrehozni-vágyó korszak forradalmi légkörében bontakozott ki, kezét nyújtott egymásnak a zeneművészet arculatának megváltoztatásában is. Liszt életművéből a századvég késői-romantikus stílusa üzent különös hangsorokkal, harmóniákkal, színekkel és ritmusokkal a huszadik század új utakra térő zeneköltőinek, akik közül Bartóknál még életműve végén is föl-föltűnnek ennek az üzenetnek még mindig éles körvonalai.

A magyar Liszt-Bartók ünnepeknek - a mesterművek megszólaltatásán és a két zeneköltő életművének különböző szempontú méltatásain túl - a két nagy mester művészi hagyatéka egymás közti kapcsolatának sokoldalú jellemzése egyik középponti programja lesz. Foglalkozik majd e kapcsolat méltatásával a Liszt-Bartók év alkalmából Budapesten ősszel üléselő II. nemzetközi zenetudományi konferencia, bő teret kap e téma a nemzetközi Liszt-Bartók vándorkiállítás felépítésében, fölvetődik az ünnepi év alkalmából írt tanulmányokban és cikkekben, és hangzó dokumentumokként végigvonul majd a Budapesten megrendezésre kerülő nemzetközi Liszt-Bartók zongoraversenynek és az ünnepi koncertsorozatoknak műsorszámain.

Zenetörténeti Gyűjteményünk szerepvállalását a Liszt-Bartók év sokrétű feladatában már eleve meghatározza az ünnepi év imént vázolt programja. Munkánk e téren, jellege szerint három csoportba sorolható. Az első, időben és mennyiségben legterjedelmesebb feladat, a Liszt-Bartók témát illető, megnövekedett tájékoztatósi igény kielégítése. Ez az igény mind bel-, mind külföldi viszonylatban máris jelentős mértékben mutatkozott meg, mind a helyi referencé-szolgálat, mind a külföldi levelezés és mikrofilm-igénylés terén. Munkánk egy másik ága: gyűjteményünk munkatársainak valamilyen formában való személyes részvétele a Liszt-Bartók év zenetudományi feladatainak ellátásában (kiállítás szaktanácsadás, szaktanulmány publikációja, előadások tartása). Munkánk harmadik részére főként az őszi zeneünnepek során kerül majd sor: reprezentatív jellegű helytállással résztvenni a várható nagyszámu külföldi tudós- és művészvendégnek könyvtárunk részéről való fogadásában, kalauzolásában, és minden lehetőet elkövetni aziránt, hogy az Országos Széchényi Könyvtár és érdekelt osztályai, köztük Zenetörténeti Gyűjteményünk - mint a magyarországi Liszt- és Bartók dokumentumok gazdag lelőhelye - ezuttal is egyik érdemes és méltó középpontja legyen ünnepi eseményeink hazai és külföldi résztvevőinek. - [K.I.]

H i r e i n k

KÉZIRATTÁR

A KÉZIRATTÁR UJKORI LATIN KÖTETES KÉZIRATAINAK rekatalogizálása ez évvel új fázisba jutott. A kb. 10 000 folyószámot felölelő anyag feldolgozása 1960-ban csaknem teljes egészében elkészült és az új évben megkezdődött a cédulák revidálása a nyomtatott katalógus számára. A katalógus előmunkálatai 1951-ben indultak meg. Azóta nagy kényszerű szünetekkel, a belső és akadémiai célhiteleből foglalkoztatott külső munkatársak egész sora készítette a címleírásokat. Az ebből származó eltérések, következetlenségek, valamint az évtizedes tapasztalat során bővült és módosult szempontok tették szükségessé ezt az aprólékos filozófus-munkát igénylő revidálást, egységesítést. Nagy gondot okozott ezenkívül a név- és tárgymutató és az utalók összeállítása. A katalógus ugyanis a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a kéziratokat folyószám szerint, tehát teljesen esetleges rendben sorolja fel, így a kutatók számára az anyag feltárása egyedül jól szerkesztett mutatókkal és utalórendszerrel biztosítható. A négy kötetre tervezett katalógus megjelenését 1965-re tervezi a Kézirattár.[v.a.]

KÉZIRATTÁRUNK a közelmúltban rendkívül érdekes és értékes LISZT-LEVELEKET vásárolt. A tíz levél között csupán egy olyan van, amelynek egy része nyomtatásban már megjelent, a többi kiadatlan. Igen szép és ritka levél az, amelyet Liszt 1836-ban anyjához intézett; három más levél egy igen tehetséges és a Mesterhez élete végéig ragaszkodó Liszt-tanítvánnyal, SPOHR ROSALIE-val (később Sauerma grófné) kapcsolatos. Saját és mások műveire vonatkozó értékes zenei gondolatokat tartalmaznak a MOTTI FELIX-hez, VOLKMAR SCHURIG-hoz, HANSLICK-hoz intézett levelek.

Ugyanehhez az anyaghoz tartozik még Liszt anyjának két levele, LISZT DÁNIELNEK (Liszt Ferenc fia) egy nagy intelligenciáról tanuskodó ifjúkori levele, valamint REMÉNYI EDE-nek és BERLIOZ HECTOR-nak egy-egy levele Liszt-vonatkozásokkal. [cs.cs.]

A CORVINA-KIADVÁNY munkálatai legutóbbi híradásunk óta is folynak. Ujabban elkészültek a HAZÁNKBAN ŐRZÖTT CORVIN-KÓDEXEK, (az OSZK néhány még le nem fényképezett darabján kívül az Egyetemi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia kódexei) színes felvételei is. A Kossuth Nyomda kitűnő szakemberei Horvai József vezetésével jó munkára tekinthetnek vissza. A kezükből kikerülő levonatok folyamatosan a cinkográfusokhoz kerülnek, akik a tél folyamán is Puskin-utcai épületünkben dolgoztak a minél finomabb, az eredetit minél tökéletesebben megközelítő munka érdekében. Az eredeti kódex munkaasztalukon külön e célra szerkesztett üvegdobozban áll, és odaadó, művészi munkájuk eredményét már néhány elkészült reprodukción láthatjuk is. (A kódexek biztonságáról még két munkatárs őrizete is gondoskodik.)

Az elmúlt napokban két szakértő csoport tekintette meg az elkészült reprodukciókat, majd felkeresték a Kézirattárat, ahol J. Hajdu Helga főosztályvezető mutatta be és ismertette a szóbanforgó kódexeket. A reprodukciók és a kódexek egybevetése alapján az a megállapítás, hogy a reprodukciók minősége magasan fe-

lette áll az eddig hazai kiadványban közölt kódexreprodukciókénak.

B munkálatokról a nagyközönség is rövidesen értesül. A FILMHIRADÓ munkatársai febr. 17-én előbb a Kossuth Nyomdába, majd könyvtárunkba látogattak el és a cinkográfusok munkájáról s néhány Corvináról készítettek felvételeket. - [P.I.]

NEMZETKÖZI CSERE

A "BIBLIOTEKAR" 1960 december havi száma terjedelmes (5 hasáb) cikket szentel a múlt év szeptemberében Budapesten tartott nemzetközi kiadványosere európai konferenciájáról szóló beszámolónak. A beszámolót B.KANEVSZKIJ, a Lenin Könyvtár nemzetközi-csere osztályának vezetője írta.

A cikk lelkes szavakban emlékezik meg azokról a kellemes benyomásokról, amelyeket országunk és fővárosunk keltettek benne és igen kedvező megállapításokat tesz a konferencia légköre és eredményessége tekintetében.

KÖNYVTÁRUNK ÁLLOMANYGYARAPÍTÁSI PROGRAMJÁNAK - amint az köztudomású - előtérben áll a szomszéd népek jelentős irodalmi alkotásainak retrospektív begyűjtése. E program megvalósítása szempontjából örvendetes eseménynek kell tekintenünk a varsói BIBLIOTEKA NARODOWA-nak a nemzetközi csere keretében küldött küldeményét: ZEROMSKI, Stefan: Dziela. 23 kötet; SLOWACKI, Juliusz: Dziela wzystkie. 11 kötet; LINDE, S.M.: Słownik języka polskiego. 6 kötet; valamint több más értékes összefoglaló irodalomtörténeti és színháztörténeti kiadványt. - [B.O.]

KÖNYVKÖTÉS-ZET-RESTAURÁLÓ LABORATÓRIUM

Az ELTE 18 elsőéves könyvtárszakos hallgatója részére, f. hó 24-től tíz héten keresztül, heti egy napon SASVÁRI Dezső és MENCSIK Pál könyvkötészeti gyakorlati oktatást tartanak.

A KÖNYVKÖTÉS-ZET TANULÓI az elmúlt félévben a következő eredménnyel végezték iskolai tanulmányaikat; 4 kitűnő, 2 jeles, 2 jó és 2 közepes rendű.

A RESTAURÁLÓ LABORATÓRIUMBAN már hosszabb ideje kísérleteznek a pergamen lágyításának kérdésével. Ez az igen nehezen formálható bőryanag nagyon sok gondot okozott megmunkálása alkalmával. SASVÁRI Dezsőnek sikerült a lágyítás problémáját megoldani és azóta már több ilyen lágyított pergamenből készült kötés készült el.

MACZIKA Béla, MÉSZÁROS-NÉ PÉTERI Erzsébet, PÁLINKÁS László, TOMCSÁNYI Zsuzsanna és VÁROSI GYÖRGY műszaki tanulóink f. hó 17-én és 18-án könyvkötő szakvizsgát tettek. A vizsgák könyvkötészetünk helyiségeiben folytak le a Fővárosi Tanács Szakmunkás Vizsgáztató Bizottsága előtt. Mind az öt tanuló szakvizsgáját kitüntetéssel tette le. A vizsgabizottság elnöke zárószavaiban az eredményt kiemelkedő jelentőségűnek értékelte.

FIGYELŐ SZEMMEL

A SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR "ÉLŐ TOLSZTOJ" KIÁLLITÁSA.

Ismét kiállítás megnyitásról érkezik a riporter és gazdag zsákmánnyal tér meg. Valahogy úgy érzi magát, mint a mesebeli Ali baba és negyven rablója, akik a Szezám barlang egyik szobájában megrakódtak a kincsekkel, aztán a másik szobába, még osodátosabb drágaságok közé érve elhajigálták a régieket és ujakkal tömték meg zsákjukat. A kiállítást körbejárva újabb és újabb meglepetések vártak a tudósítóra, aki egyre lázasabban jegyzett és reméli, hogy nem az értékeset hajította el, hanem a legjavából hozott magával mutatóba.

A nagy érdeklődést keltő kiállítás rendezője a FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR, amely febr. 11-étől tárja a közönség elé a "Tolsztoj-évkönyv" anyagát. Érdekes maga a vállalkozás, a "Tolsztoj évkönyv". A nagy orosz író halálának 50. évfordulója alkalmából körkérdest intéztek a szellemi élet 200 magyar és külföldi kiválóságához Tolsztojra vonatkozóan. Az évkönyv teljes egészében tartalmazza majd magyar nyelven a válaszokat. A kiállítás pedig ezekből ad izelítőt. Izelítőt úgy, hogy a néző előtt nemcsak az bizonyosodják be, hogy Tolsztoj ma is él és hat, hanem hogy élményszerűvé, élővé váljanak maguk a választ adó hírességek is. Hiszen maga a két körkérdés belső, személyes élmény megvallására kényszeríti a kérdezetteket: 1) Világképének kialakulására és írói fejlődésére milyen hatással volt Tolsztoj életműve, illetőleg egyes művei? 2) Van-e közöttük olyan, amelyet különösen becsül és újra meg újra olvasni szokott?

Amerikától Japánig, Izlandtól Indiáig több mint husz ország írói és szellemi kiválóságai meglepő készséggel küldték meg válaszukat. Ezek a válaszok üveglap alatt láthatók, mellettük az illető író arcképe, vallomásának jellemző részre magyarra fordítva, a levél mellett meghuzódó színes, bélyeges, pecsétes boríték pedig a nagy földrajzi távolságokat sejteti. S ahány író, annyi fajta megnyilatkozás. A hivatalos, pontokba szedett válaszok mellett többoldalas, közvetlen hangú baráti vallomás. De akad kézzel írott levél is bőven.

Meghivottak és olvasók szép számu sereg előtt Szabolcsi Miklós, az "Élet és Irodalom" felelős szerkesztője mondott megnyitó beszédet, melyben különösen a tolsztoji életmű életigenlését állította a mai magyar irodalom elé követendő példának.

S most visszatérve magára a kiállításra, mutatót adni a beérkezett válaszok tömegéből nagyon nehéz, hiszen öregek és fiatalok, különböző világnézet és írói stílus képviselői egyaránt lelkesedéssel írnak Lev Tolsztojról.

A legtöbb válasz talán emberi és írói világának teljességét emeli ki. Először honfitársait véve szemügyre: SOLOHOV szinte aforizma szerűen fogalmazza meg Tolsztoj jelentőségét: "Lev Tolsztoj az orosz és világirodalomban örök időkre fenséges, utol-

ban, a mi jelenlegi irodalmunkban ugyszintón egyelőre senki sem állhat Tolsztoj mellé". (Milyen jellemző, hogy Solohovhoz hasonlóan mások is hatalmas hegységhez, végtelen tengerhez hasonlítják az író)

Tolsztoj átfogó hatását hangsúlyozza ERVIN PISCATOR: "Kevés élő vagy holt író van, aki nemzedékemre, az 1914-18-as háborús generációra nagyobb hatással lett volna, mint Lev Tolsztoj." ALBERT SCHWEITZER Francia Egyenlítői Afrikából érkezett válasza inkább az író emberi nagyságát emeli ki: "Tolsztoj egyike az emberiség nagy nevelőinek." S FRANCOIS MAURIAC paradoxonnak ható vallomása milyen jellemző magára a vallomásíróra is: "Dosztojevszkijt jobban szerettem, de igazában Tolsztoj művészete hatott rám."

A válaszokból kiderül az is, hogy hány világirodalmi jelentőségű alkotásnak volt közelebbi vagy távolabbi ihletője egy-egy Tolsztoj-mű. Álljon itt csak néhány cím illusztrálásul: Arnold Zweig: Grischa Örmester, Montherland: La rose du sable, Robert Graves: Goodbye to all that.

A megkérdézett kiválóságok persze mind ismerik, olvassák és újraolvassák Tolsztoj műveit. Futólagos statisztika alapján úgy tűnik, hogy legközismertebb a "Háboru és béke" és a "Karenina Anna".

A terjedelmes és rövid, hűvös és baráti válaszok közül talán ALBERT MALTZ levele bizonyítja a legjobban, hogy Tolsztoj valóban élő Tolsztoj. Válaszában nem boncolgatja Tolsztoj reá gyakorolt hatását, nem sorol fel meghatározott műveket, hanem szinte kisfiús melegséggel beszél a nagy íróról: "...én Tolsztoj halálának évfordulóját azzal ünneplem, hogy olyan szorosan ölelem őt magamhoz, ahogyan csak tudom."

A hozzávetőleg száz magyar szellemi kiválóság említése, és válaszaiknak felsorolása helyett pedig hadd álljon itt WEÖRES SÁNDOR "Tolsztoj" o. verse:

"Bölos szentje a jövő kétezer évet
megformáló keleti geniusznak;
szavai, elhagyva szélverte révet,
vihartalanabb jövőbe usznak."

(BÁNLAKY ÉVA)

A MAGYAR ANTIKVÁRIUMOK NESZTORA MEGHALT

STEMMER ÜDÖN, az Állami Könyvterjesztő Vállalat szakértő régi könyv-becsűse, a kiváló antikvárius röviddel nyugalomba vonulása után ez év január hó 23-án, nyolcvan éves korában elhunyt.

Több mint hatvanhat évet felölelő antikváriusi pályafutása során nagy érdemeket szerzett a magyar tudományos könyvkereskedelem kialakításában és felvirágoztatásában. Működését, szenvedélyes könyvszeretetét és a kultúra szolgálata hatotta át. Mint tudományos antikvárius magas színvonalú és tudományos értékű katalógusaival tűnt ki. Bibliofil hajlamait különösen az Apponyi-Hungarica gyűjtőkör szerete és a történelmi irodalom, a tudományos folyóiratok rendszerezése, továbbá a grafikai anyag, a térképek, látképek és színes metszetek tudós ismerete és szerete jellemzi. Számos jelentős könyvritkaság felfedezése fűződik nevéhez. Kezdetől fogva nagy barátja volt nemzeti könyvtárunknak. Mindig arra törekedett, hogy az előkerült ritka Hungaricákat könyvtárunknak biztosítsa. Sok évtizedes munkássága

során számos könyvritkaságot tőle vagy általa szereztünk be az Országos Széchényi Könyvtár számára. Előtte alkonyán emlékiratain dolgozott, ebben a becses könyvben gazdag tapasztalatait örököltette meg. [VARGA SÁNDOR FRIGYES]

ELŐADÁS A MODERN MAGYAR EXLIBRIS KIALAKULÁSÁRÓL

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE megalakulásától kezdve érdemesen szolgálja a bibliofilát; a Fészek-klubban otthont és fórumot biztosít az exlibris és az alkalmi grafika gyűjtőinek és a grafikusművészeknek. A február hó 1-én este tartott rendes havi összejövetelen dr. VARGA Sándor Frigyes tartott előadást a modern magyar exlibris kialakulásáról.

Az előadó kutatásai alapján számolt be arról, hogy modern exlibris-művészetünk nem a bécsi szecesszió, hanem a William Morris és Walter Crane által kezdeményezett angol könyvművészeti törekvések hatására bontakozott ki a századforduló éveiben.

A Kisgrafika Barátok Körében tömörült művészek és amatőrök elhatározták, hogy ajándék felajánlásokkal messzemenően támogatni fogják az Országos Széchényi Könyvtár exlibris-gyűjtését. A nemzeti könyvtárunkban rendezendő modern magyar exlibris-kiállítás ötlete is felmerült. - [-Gyo-]

KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK

A KÖNYVTÁRI MUNKA SZABVÁNYAI⁽¹⁾

A könyvtári szabványok jelentőségét mindannyian ismerjük: bevezetésük és használatuk fontos előfeltétele a könyvtárügy egysége és az egyes könyvtárak sokrétű együttműködése kialakításának. Hazánkban ez a felismerés mintegy tízéves multra tekint vissza, s ma már a könyvtári munka számos és gyakran legfontosabb területén számolnunk kell, illetve szívesen, egész természetesen számolunk szabványainkkal.

Ezért fogadtuk örömmel "A könyvtári munka szabványai" c. gyűjtemény második kiadását, amely az 1954. évi első kiadáshoz képest jelentősen bővített tartalommal jelent meg. E bővülés nemcsak abból áll, hogy a közben született vagy átdolgozott szabványokat is összegyűjti, hanem abból is, hogy a hazai kereteket meghaladva, a vonatkozó külföldi szabványok és az ISO/TC 46 bizottság által kidolgozott nemzetközi ajánlások közléséről sem feledkezett meg. Így e gyűjteménnyel olyan kézikönyv birtokába jutottunk, amely egyrészt legmindennapibb munkánk közvetlen segítője, másrészt a könyvtári szabványosítással foglalkozó kutatómunkának is jó és kényelmes kiindulópontul szolgál.

Ezt a második kiadást ugyancsak BARTA Gábor állította össze. Külön öröm, hogy orosz és angol nyelvű kivonatai és mutatói révén határainkon túli terjesztésre is számot tarthat. [Ptil]

(1)

2. bőv. kiad. Bp. 1960, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ES MÓDSZERTANI KÖZPONT KIADVÁNYAIROL

A KMK publikációs munkája 1959 óta nagymértékben megnövekedett. A megjelent kiadványok teljes jegyzékét a Könyvtári Figyelő rendszeresen közli. Az alábbiakban nem az egyes megjelent vagy előkészületben lévő kiadványokat kívánjuk felső-

rolni, hanem az egyes sorozatokat jellemezni.

A "KÜLFÖLDI KÖNYVTÁRI SZAKIRODALOM" című sorozat feladata, hogy a külföldi könyvtárügyével általában, vagy egy-egy részletproblémával foglalkozó könyvet, nagyobb terjedelmű tanulmányt magyar nyelven adjon a könyvtárosok kezébe. A sorozat tematikájának kidolgozásánál fő szempont volt, hogy a magyarnyelvű szakirodalomból hiányzó kérdésekkel (pl. könyvtártörténet, dokumentáció, tájékoztató munka, stb.) foglalkozó átfogóbb jellegű munkák, az általános tájékozódás elősegítése mellett, a továbbképzésben résztvevő könyvtárosok munkáját is támogassák. A "KÖNYVTÁRI SZAKFORDÍTÁSOK" című ugyancsak a külföldi szakirodalmat tolmácsoló sorozat profilja nem különül el élesen az előbbiétől; a különbség az, hogy itt inkább rövidebb lélegzetű munkák közlését tervezzük.

Az "ÚJ KÖNYVTÁRI FÜZETEK" című sorozatba a hazai könyvtárügy kérdéseit tárgyaló írások és dokumentumok kerülnek. Eddig egy kötete jelent meg az egyetemi könyvtárak szegedi konferenciájáról.

A "KÖNYVTÁRI UTMUTATÓK" című, módszertani kérdéseket tárgyaló sorozat elsősorban a közművelődési, de fokozatosan az általános tudományos könyvtáraknak is szól. A sorozat - könyvtárfajták szerint - több ágra (állami közművelődési, szakszervezeti, gyermekkönyvtári) oszlik. Ezt a sorozatot egészítik ki a "MÓDSZERTANI LEVELEK".

A múlt évben indult meg "A KÖNYVTÁROSKÉPZÉS FÜZETEI" című sorozat, amely a KMK keretei között folyó oktatás jegyzeteit és tankönyveit tartalmazza. Mind a módszertani, mind az oktatási sorozat keretében az 1961-es évben az eddigieknél lényegesen több munka fog megjelenni.

Az említett sorozatokon kívül is jelentek és a jövőben is jelennek meg munkák a KMK kiadásában. Pl. a Tanácsköztársaság könyvtárügyéről, a különféle ismeretágak irodalmának népszerűsítéséről, stb. A cél azonban az, hogy a kiadványok jól áttekinthető sorozatok keretébe illeszkedjenek. -

AZ ÚJ NEMZETI KÖNYVTÁR ÉPÜLETÉNEK MŰSZAKI TERVEZÉSE

Az 1959. év decemberében készült el "Az új nemzeti könyvtár építésének programtervezete" című munkalat, amelynek egyes részeit az elmúlt év folyamán több alkalommal ismertettük. Ez a programtervezet abból a célból, azzal a rendeltetéssel készült, hogy a budavári Palotának könyvtárunk céljára helyreállítandó illetve átalakítandó "F" épülete tekintetében, könyvtári szakmai szempontból alapjául szolgáljon annak a hatalmas, majdnem 10 évre terjedő beruházási programnak, amit azután az elmúlt év folyamán az Építésügyi Minisztérium utasítására és irányításával, az Országos Műemléki Felügyelőség a Középülettervező Intézet közreműködésével a budavá-

ri Palota helyreállítására kidolgozott.

Céljának megfelelően ez a programtervezet azokat az adatokat nyújtotta és a nemzeti könyvtár feladatának, szervezetének, működésének azokat a lényeges elemeit; szempontjait igyekezett egybefoglalni, amelyek a budavári Palota helyreállítására vonatkozó s azóta már el is készült a jóváhagyott beruházási program nemzeti könyvtári vonatkozású részeinek kidolgozásához szükségesek voltak, s amelyek felhasználásával, a jóváhagyott beruházási program alapján az átépítés műszaki tervei is elkészülhetnek.

A műszaki tervezés két ütemben történik. Először el kell készíteni az u.n. tervezési feladatot - ez az első ütem; ennek jóváhagyása után készülnek majd el - a tervezés második ütemeként - a kivitelezési tervdokumentációk. A tervezési feladatnak tartalmaznia kell mindazokat az adatokat, amelyek szükségesek a kivitelezési tervdokumentáció elkészítéséhez. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a tervezési feladatban már véglegesen meg kell határozni a létesítendő könyvtárépület különböző kategóriákba tartozó helyiségeinek elhelyezési tervét, belső elrendezését, egymással való kapcsolatát és területét, sőt a könyvtár berendezésének, felszerelésének, valamint a berendezési és felszerelési tárgyak - butorok, gépek, raktári berendezések stb. - elhelyezésének tervét is. Ezt a tervezési feladatot a budavári Palota főépítésze HIDASI Lajos és az építés műteremvezetője HAVASSY Pál az OSZK megbízottainak dr. TOMBOR Tibornak és dr. FARKAS Lászlónak közreműködésével dolgozzák ki, s annak ez év junius hó 30-ig el kell készülnie.

A tervezési feladat kidolgozásának egyik igen fontos mozzanata az a tervvázlat, amit HAVASSY Pál építész ismerttetett január 18-án a könyvtár főosztályvezetői és osztályvezetői előtt. Lapunk legutóbbi számában röviden már vázoltuk a könyvtár szervezeti egységeinek és különböző funkcionális rendeltetésű helyiségeinek azt az elhelyezési rendjét, amit ez a tervvázlat tartalmaz.

Most kissé részletesebben kívánunk még foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy a bemutatott tervvázlatban adott elhelyezési rend milyen mértékben elégíti ki a programtervezetben megadott helyiség-szükségleti igényeinket. HELYISÉGSZÜKSÉGLETI IGÉNYEINK kielégítésének mértékét az alábbi összehasonlítás mutatja:

	Programtervezet	Tervvázlat
1) Szolgálati helyiségek	4 672 m ²	4 693 m ²
2) A nyilvános szolgálat helyiségei	5 735 -"-	5 434 -"-
3) Üzemek, műhelyek	1 569 -"-	1 130 -"-
4) Mozgalmi, jóléti helyiségek	700 -"-	760 -"-
5) Könyvraktárak	21 740 -"-	15 020 -"-
ÖSSZESEN:	34 416 m²	27 037 m²

E kimutatásba nem vettük be a KMK, valamint a szolgálati lakások, a kézi anyagraktárak, az óvóhelyraktárak és a garázsok helyiség-szükségletét. A KMK helyiségei azért nincsenek számításba véve, mert a tervező mérnökökkel megindult tárgyalásoknak már ez első szakaszában nyilvánvalóvá vált, hogy a KMK-t, a hozzákapcsolódó bentlakásos középfokú könyvtárosképző iskolával együtt legelőszzerűbb lesz abban, az "F" épület szomszédságában felépülő új épületben elhelyezni, amelynek

felépítését a programtervezet csak egy későbbi időpontra kontemplálta, amely azonban a jóváhagyott beruházási program szerint már a mostani építési időszakban felépül.

A szolgálati lakások, az óvóhelyraktárak és a garázsok helyét a tervezés nem az "F" épületben, hanem az épületkomplexum más részében jelölte ki. Az "F" épületben mindössze két szolgálati lakás (kapus és gondnok) lesz, azonban a helyiségek méretei feltüntetésének az összehasonlítás szempontjából nincs jelentősége. Ugyan csak nem indokolt az épület II. szintjére tervezett kézi anyagraktárak méreteinek feltüntetése sem, mert ezeken felül az egész palotakomplexum részére más nagyterjedelmű anyagraktárak is épülnek.

Ha összehasonlítjuk a programtervezetben megadott helyiségszükségletet a tervvázlat szerint kialakítható helyiségek területi adataival, akkor azt látjuk, hogy a szolgálati - adminisztrációs és feldolgozó - helyiségekre, valamint a mozgalmi, jóléti és társadalmi helyiségek csoportjára nézve megállapított igény teljes mértékben kielégíthető. Megközelítőleg kielégíti a tervvázlat a nyilvános szolgálati helyiségszükségletet is. Az üzemek és műhelyek tekintetében aránylag nagy különbség mutatkozik az igényelt és az igénybe vehető terület nagysága között. Ez a különbség jórészt a könyvkötészet és restauráló műhely részére igényelt terület (890 m^2) és a tervvázlatban erre a célra kijelölt terület (440 m^2) különbségéből adódik. A programtervezet elkészítése óta elvégzett újabb számítások alapján bizonyosnak látszik azonban, hogy a programtervezetben megadott területi igény e tekintetben túlzott volt, s a reális szükségletet a tervvázlatban erre a célra kijelölt helyiségek is kielégítik.

Igen nagy eltérés mutatkozik azonban a könyvraktáraknál. A programtervezet szerinti raktárszükséglet - az óvóhelyraktárak nélkül - $21\,740 \text{ m}^2$, ami az egyes szervezeti egységek következő igényeiből adódott: I. főosztály $10\,000$, II. főosztály $5\,700$, III. főosztály $2\,440$, IV. főosztály $3\,000$, zárolt kiadványok tára 600 - összesen $21\,740 \text{ m}^2$.

Ezzel szemben a tervvázlat szerint maximálisan $15\,020 \text{ m}^2$ raktárterület alakítható ki, $2,10 \text{ m}$ -es raktári szintmagassággal számítva. A raktárterület további növelése csak az egyéb funkcionális helyiségsoportok kárára történhetnék, ami pedig megzavarná az elhelyezési terv funkcionális tisztaságát, s ezzel együtt azzal a következménnyel is járna, hogy más funkcionális helyiségigényeket - olvasószolgálati vagy feldolgozó helyiségigényeket - kellene kielégítetlenül hagyni, amivel már eleve megakadályoznánk vagy legalábbis nagymértékben megzavarnánk az új épületben új életre induló könyvtár tervszerű, jó működését. A raktárterület más irányú növelését az épület szerkezeti adottságai nem teszik lehetővé.

Ha azonban meggondoljuk azt, hogy ekkora raktárterületen, normál könyvpalcokkal számítva kb. $100\,000$ polo folyóméter helyezhető el, illetve építhető be, és figyelembe vesszük azt is, hogy a tervezett raktárfödémek nagy területen lehetővé teszik tömör raktározási berendezés létesítését, akkor nyugodtan megállapíthatjuk, hogy az új épületben rendelkezésünkre álló raktárterület, a korszerű raktári berendezések felhasználásával hosszú időre elegendő a nemzeti könyvtár teljes állományi anyagának elhelyezésére. Az persze nyilvánvaló, hogy az egyes szervezeti egységek raktárigényét a ténylegesen kiépíthető raktárterületi méreteinek figye-

majd a raktárterület beosztását és berendezését megterveznünk.

A június 18-i megbeszélésen több igen értékes hozzászólás hangzott el. Ezek részint az egységes egészként vizsgált elhelyezési terv funkcionális és szervezeti egységek szerinti tagolásával, részint pedig az egyes funkcionális helyiségcsoportok vagy szervezeti egységek elhelyezésével, beosztásával, területi szükségleteivel foglalkoztak. Szóba kerültek a vita során az épület külső megközelítésének a belső - olvasóforgalmi, szolgálati és anyagmozgatási - utvonalaknak a kérdései, valamint a különböző olvasótermek, feldolgozó és adminisztrációs helyiségek elhelyezésének problémái, a raktárak beosztása, a raktártornyok közötti összeköttetés, a szabadpolcos kéziraktárak elhelyezése, a műhelyek, laboratóriumok, a mozgalmi és jóléti helyiségek, a munkaegészségügyi berendezések, továbbá a kiállítási helyiségek kérdése s általában a nemzeti könyvtár nem olvasószolgálati jellegű nyilvános szolgálati funkcióinak problémája. A hozzászólások igen sok oldalról elemeztek és világították meg az egyes funkcionális helyiségcsoportok és szervezeti egységek elhelyezésének kérdéseit és különböző szempontjait.

A vita eredményeképpen megállapíthattuk azt, hogy a bemutatott tervvázlat alapján most már végrehajtható a végleges elhelyezési terv kidolgozása. Nyilvánvalóvá vált persze az is - ami egyébként természetes - hogy vannak még megoldandó problémák; bizonyos kérdéseket több szempontból is meg kell még vizsgálnunk és vitatnunk, s a végleges tervet azok alapján kell kialakítanunk.

Ezek a tárgyalások a főosztályvezetők és osztályvezetők részvételével már sorozatosan folynak, s a végleges elhelyezési terv kidolgozását március 31-ig befejezzük. Ezt követően nyomban meg kell kezdenünk a belső tervezésnek, a berendezési és felszerelési tervek kidolgozásának munkálatait, hogy a kitűzött határidőre a műszaki tervezési feladat teljesen elkészülhessen. - [FARKAS LÁSZLÓ]

KÖNYVTÁRI SZERVEZETEINK HÍREIBŐL

KISZ-HIREK

Alapszervünkben megindult az "IFJUSÁG A SZOCIALIZMUSÉRT" mozgalomra való jelentkezés. KISZ- tagjaink közül eddig 30, KISZ- en kívüli fiatalok közül pedig 2 jelentkező van. A mozgalomban való részvételre MÁRCIUS 15-IG lehet jelentkezni. A mozgalom követelményeinek teljesítése után az azokat teljesítő, oklevelet és jelvényt kap, amely feljogosítja a második évi fokozatban való részvételre.

A kölcsönös látogatási program keretében a Természettudományi Múzeum "FÖLD ÉS ÉLET FEJLŐDESE" o. kiállítást látogattuk meg. A látogatást BÁLDI Tamás mintaszerűen vezette, az érdeklődés széleskörű volt.

A januárra hirdetett HÁZI ASZTALI-TENNISZ BAJNOKSÁG (sportfelelősnünk elfoglaltsága miatt) csak február első hetében került megrendezésre.

EREDMÉNYEK: Női egyes bajnokság (?) [2 induló]: 1) Lunk Ildikó, 2) Harsányi Eszter. - Férfi bajnokság [10 induló]: 1) Kozocsa István (Kötészet) Fekete

Gábor (Növénnytár) 3) Műzberger István (Köszönet). - A döntő körmérkőzés eredményei: Kozocsa-Fekete 21:17; 21:7 - Kozocsa-Műzberger 21:11; 21:17 - Fekete-Műzberger 21:9; 21:12.

A Növénnytárban továbbra is rendelkezésünkre áll két asztal és négy üző. Az elkövetkező bajnokság favoritjai máris szorgalmasan gyakorolhatnak! [ISZLAI ZOLTÁN]

SZAKSZERVEZETI HÍRŐNIEK

MUNKABIZOTTSÁGAINK NAPLÓJÁBÓL

TÁRSADALOMBIZTOSITÁSI TANÁCS

ÜDÜLÉS: Lapunk megjelenéséig az alábbi dolgozók nyertek üdülésre beutalást:

Szakszervezeti gyermeküdtetés - KÖSZEG: Besenyei Anna, Besenyei Andorné gyermeke (jan.30-febr.19)

Szakszervezeti önköltséges beutalások: PILISSZENTKERESZT: Kretzói Miklósné férjével (febr. 4-11)

SZAKMAI MUNKABIZOTTSÁG

Február 11-i ülésében megtárgyalta a febr. 20-i összdolgozói-értekezlet előkészítésének kérdéseit és meghatározta az azzal kapcsolatos teendőket.

AZ MNB SZERKESZTÉSÉNEK ÉS ELŐÁLLÍTÁSÁNAK ELVI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEI

(A "szakmai megbeszélések sorozatá"-nak harmadik vitája.)

A vártnál jóval nagyobb érdeklődés előzte meg a megbeszélés-sorozat febr.2-i harmadik vitáját (47-en vettek részt), amely Bóday Pál referensként "A Magyar Nemzeti Bibliográfia szerkesztésének és előállításának elvi és gyakorlati kérdései" című témát ismertette. Vitavezető dr. Tombor Tibor volt.

Az érdeklődés felkeltéséhez kétségtelenül hozzájárult az a kísérlet, amelyet könyvtárunk vezetősége megbízásából a KMK 1960 október eleje óta végzett. A kísérletben közvetlenül Hoffer Rezsőné, Futala Tibor, Kiss Eszter és Bóday Pál vettek részt. Közvetve, tanácsokkal és egyéb segítséggel a kísérletezőket a Bibliográfiai Osztály és a KMK Módszertani és Oktatási Osztályának dolgozói támogatták.

A kísérlet oélja a Magyar Nemzeti Bibliográfia kéthetenként kiadandó füzeteknek házi előállítását volt. [Részleteiben ld. a 30. oldalon "A Magyar Nemzeti Bibliográfia új rendszerű kiadása" o. cikket.]

A kísérlet során kialakult a MNB új technológiájú előállításának menete. Fo-

lyamatos idő és teljesítménymérések alapján megállapították, hogy az előállítás költségei az eddigi eljárás költségeinek felét toszik ki. Nyilvánvalóvá vált az is, hogy megfelelő munkaszervezéssel és az előállításhoz szükséges anyag (papír, lemezek stb.) biztosításával a NMB egy-egy füzete a tárgyidőnek lezárta után 5 nappal expediálható. A kísérlet során bebizonyosodott az is, hogy a bibliográfiában felhasznált címléírásokból katalóguscédulák is készíthetők, mind nagy (tehát több ezer), mind pedig kis (tehát 2-3) példányszámban.

A sikeres kísérlet után felmerültek olyan kérdések is, amelyek (függetlenül a kísérlettől, de a kísérlet kapcsán adódó lehetőségek mellett) különösen időszerűek.

A sok rész kérdés mellett Bóday Pál, a vita referense január 28-án a megbeszélés résztvevőinek megküldött téziseiben a következő két fő kérdést tűzte ki megvitatásra: 1) A nemzeti bibliográfia új funkciói - különös tekintettel a magyar nemzeti bibliográfiára; 2) A funkciók realizálása; a Magyar Nemzeti Bibliográfia kiépítendő hálózata.

Rövid írott referátumához Bóday mellékelte az MNB előállítási kísérletéről szóló "Előzetes jelentés"-ét, fakszimilét a nyomdatechnikai eljárás szemléltetésére és két tanulságos szervezési sematizmust.

A vitához a megjelentek tehát jól felszerelve ültek le.

Bóday Pál bevezetésében részletesen ismertette a kérdés megértéséhez szükséges mellékletek méretadatait, az egyes szedés-típusok jellegzetességeit, az új eljárás műszaki alapelemeit, tartalmi kihatásait. Az új eljárás nagy előnye, hogy itt a kézirat és a korrektúra folyamatosan készül; az első tétel revíziója után már szerkeszthető, szedhető. Ez a hagyományos szedés esetében is megvalósítható, de ott néhány deka súlyú papír helyett sok mázsás betüöntvény-anyagot kell mozgatni. Hangsúlyozta, hogy a nemzeti bibliográfia egy tagolt rendszer összefüggéseiből áll, fogalma vitatott, még sok tanulmányozásra szorul. Ismertette a kérdés hazai történeti kialakulását s megállapította, hogy a MNB - jelenlegi állapotában, éppen kése delmes előállítása miatt - elszakadt a kereskedelmi jellegű operatív feladatoktól. A nemzeti bibliográfia funkcióit élőbbekké kell tenni. Az új funkcióit - viták után - meg kell jelölni. Mi legyen a konkrét tájékoztatási feladata, hogy tudják felhasználni a könyvtárosok, mint tájékoztató vagy mint állománygyarapító eszközt? Megvizsgálásra szorul ebben a vonatkozásban a könyvkereskedelem és a könyvtár viszonya, továbbá a nemzeti bibliográfiának a központi katalógizálásban elfoglalt szerepe is. A nemzeti bibliográfia hagyományos alapbibliográfiai funkciót tölt be, alapja egyben a nemzeti szakbibliográfiáknak is. A gazdaságosról az lenne, hogy a primérfeldolgozású anyagot ne kelljen még egyszer feldolgozni, hanem kumulációs módszerekkel lehessen felhasználni a nemzeti szakbibliográfiák oéljaira is. Érintette a bibliográfiai hálózat kiépítésének, a hírlapbibliográfiának kérdéseit is. Referátumát azzal fejezte be, hogy a Tanácsköztársaság időszakában tervbevett elgondolások, a hazai haladó hagyományok s a külföldi jó tapasztalatok alapján kell - széleskörű vita után - a további fejlődés útjára lépünk.

A referátumot követően kialakult igen élénk, helyenként szenvedélyes vitában tizenketten szóltak hozzá az ismertetett tézisekhez.

DEZSÉNYI BÉLA: A periodika bibliográfiát hírlapi cikkek bibliográfiájával és

recenziókkal kell kiegészíteni, egyetlen, vagy külön-külön szerkesztett kiadványban. A szakbibliográfia (ha megszűnik a fizet formában való gondolkodás) könyv és periodika terén egyaránt svájci mintára nálunk is kialakulhat a nemzeti bibliográfia készítése során.

SZENTMIHÁLYI JÁNOS: A nemzeti bibliográfia gyors megjelenése esetén a kereskedelmi bibliográfia funkcióját jól el tudná látni. A nemzeti bibliográfia azonban a kulturális propagandának is a legjobb eszköze. A központi katalógus-cédula ellátás a nemzeti bibliográfia elkészítésével egyidejűleg igen nagy jelentőségű, főleg ott, ahol a könyvtári munkát a könyvtárosok társadalmi munkában végzik. A nemzeti bibliográfia párhuzamos nemzeti bibliográfiai funkciójának csak tudománytörténeti jelentősége lehet. Az anyag-szelektáló fontosságára hívja fel a figyelmet.

PAPP ISTVÁN: A nemzeti bibliográfia eddig csak regisztrálta a nemzeti könyvtermést, nem sok haszonnal a könyvtárak számára. A jövőben biztosítani kellene a nemzeti bibliográfia szolgáltatási és regisztráló funkcióját; a szolgáltatást illetően feladatot kell ellátni mind a magyar könyvtárügy (szerzeményezés, feldolgozás, tájékoztatás stb), mind pedig a külföld (pld. nemzetközi bibliográfiai együttműködés stb.) számára. Az új nemzeti bibliográfia gyors és hajlékony legyen, tartalmilag tárja fel az anyagot. Ez az új bibliográfia könyvtárunkon belül szervezeti kérdéseket is felvet, amelyeket meg kell vizsgálni.

TOMBOR TIBOR: Az ismert okok miatt a nemzeti bibliográfia hátrányára alakultak ki a kereskedelmi bibliográfiák. E téren az új előállítási mód lehetőséget ad a két bibliográfia-típus gazdaságos koordinálására. Ezáltal munkát, időt és jelentős összegeket lehetne országosan megtakarítani. Ügyelni kell arra, hogy a technikai előfeltételek (elegendő gép, üzembiztonság, a gép működésének alapismerete stb.) biztosítva legyen.

FÜGEDI PÉTERNÉ: Az előállítás technológiai vonatkozásai túlságosan előtérbe léptek, s ebből elvi következtetéseket vontak le. A bibliográfiák szerkesztésében a tartalmi kérdések az elsődlegesek. A nemzeti bibliográfia elkészítése során a nemzeti szakbibliográfiai feladatot is ellátni azt eredményezné, hogy az első feldolgozás során igen sok mellékterméket is elő kell állítani, ami által a gyorsaság elve osorbulna.

J.HAJDU HELGA: A Magyar Nemzeti Bibliográfia külföldi jobb hasznosítása érdekében helyes lenne, ha minden évfolyam elején idegennyelvű tájékoztatót adna a szerkesztőség a szerkesztési elvekről. A rovatcímeket esetleg latin nyelven is közölni lehetne.

HARASZTHY GYULA: Ma még nem tartja időszerűnek a nemzeti bibliográfia és a nemzeti szakbibliográfia összekapcsolását. Erre csak akkor kerülhetne sor, ha már megoldja a hírlap, a folyóirat és a recenzióbibliográfiát. A kísérlet nagyon lényeges téren viszi előre a kérdést: a katalóguscédulák elkészítése vonatkozásában. A feladat jelenleg a kurrencia megteremtése, a katalóguscédulák biztosítása az OSZK és az országos igény kielégítésére, a hazánkba érkezett idegen könyvek jegyzékének és katalóguscéduláinak elkészítése. A rentabilitásra minden vonatkozásban ügyelni kell e nagy és komoly munka során.

HORVÁTH MAGDA: Fügedinével vitázva hangsúlyozza, hogy az elsődleges feldol-

gozás kiterjesztéseinek kérdését csak úgy lehet értelmezni, hogy a területet meg kell erősíteni, ugyanis az elsődleges feldolgozás kiterjesztése nem lassíthatja le a technikai megoldás nyújtotta előnyöket.

ISZLAI ZOLTÁN: Egyetért Tombornak a technikai előfeltételekkel kapcsolatban tett megjegyzésével. Tökéletes eljárást kell kidolgozni, amely "nagyüzem" esetében is beválik. Ügyelni kell a munkakörök kérdésére, megfelelő számú adminisztratív munkaerő nélkül a nagyüzemi eljárást biztosítani nem lehet. A referátum nem közölte a pontos technológiai leírást, sok apró tényező jelentkezik, ami a folyamatos munka akadályja lehet.

KOSTYÁL ISTVÁN: Nyomástechnikai rentabilitási kérdéseket vet fel, hiányolja a technológiai eljárás részletes leírásait. Véleménye szerint a könyvkereskedelmi bibliográfia nem igényli a nemzeti bibliográfia segítségét, az külön utakon jár, miután már a könyv előállítása során megkapja a szükséges adatokat.

BERECZKY LÁSZLÓ: Egyetért Iszlaival abban, hogy a tényleges eredményeket regisztrálni csak a nagyüzemi termelés során lehet, azonban az eljárást már most ki kell dolgozni. Kezdetben legfeljebb valamivel hosszabb ideig tart az előállítás. A müncheni-anyag fényképezésénél is egyesek tele voltak aggályoskodással, 16 évre becsülték a szükséges időt s másfél év alatt elkészült a munka. Így lesz a nemzeti bibliográfiánkkal is.

SEBESTYÉN GÉZA: Az OSZK életében nagy változást idéz elő az új eljárás. Két évvel ezelőtt vetődött fel a MNB átszervezésének gondolata. Az új eljárás lehetővé teszi olyan feladatok megoldását is, amelyre eredetileg gondolni sem lehetett. Komplex alapleírásokat kell készíteni anélkül, hogy tudnók, hogy 3 év múlva azokat mire kell (és lehet) majd felhasználni. A nagyüzemi első kísérleti szakasz következtetéseit is le kell vonni. A Könyvtár e téren eredményeket ért el mind alaki, mind időbeli, mind pedig gazdasági szempontból. - Sok kérdés még nem tisztázott, de sok ígéretet lát az új eljárásban.

Bóday Pál válaszol a felszólalásokra. A közzétett referátum tézisei csak a tendenciák vizuális ábrázolására szolgáltak. Az aprólékos technológiai rendet minden részletében ki kell dolgozni. A nemzeti szakbibliográfia kérdésének megoldását nem lehet elodázni, ilyen az egész világon van. A kísérlet kollektív munka eredménye volt, a Bibliográfiai Osztály jelentős erőfeszítésekkel járult hozzá a kísérlethez s anyagot adott hozzá. A központi cédulaellátás biztosítása érdekében további kísérleteket kell végrehajtani. - [Dr. TOMBOR TIBOR]

SZAKSZERVEZETI TAGSÁGUNK SZEMÉLYI HIREIBŐL

DR. BURIÁN IGNÁC (1917-1961)

Könyvtárunk dolgozóí és közvetlen munkatársai, a Könyvelosztó beosztottjai megdöbbenéssel értesültek tragikusan hirtelen haláláról. Csendes, magatartásában és munkatársai közösségében szerény egyéniségét jó barátként és kartársként tartották számon és a halálát megelőző hónapok hosszú betegségében együttérzéssel és segíteni akarással fordultak feléje munkatársai. Jogi végzettségével életutja más csapásokon indult, de az utolsó tíz esztendő könyvtári munkája itt szabott helyet a számára. Szerettük, gyászoltuk és emlékét kegyelettel őrizzük.

KÖRHAZBAN VANNAK: Hernády Ferenc, Vécsey Jenő.

KÖNYVTÁRUNK NAGY CSALÁDJÁNAK új tagjai: WIX KLÁRA - Dr. Wix Györgyné kislánya február 20-án született.

SZAKSZERVEZETI HIREINK

FEBRUÁR 21-EN "Az úrkutatás a tudomány és politika tükrében" címen tartott előadást SINKA JÓZSEF a Természettudományi Közlöny szerkesztője. Az előadás egyben könyvtárunk pártszervezete előadássorozatának második összejevetele volt.

"A MAI MODERN AMERIKAI DRÁMA" címen tartott előadást és rendezett vitát Miller Artur: Pillantás a hidról c. színművéről a Közalkalmazottak Szakszervezetének Budapesti Bizottsága. Az előadást Dr. NAGY PÉTER tartotta, a vitát pedig ÁDÁM OTTÓ, a Madách Színház főrendezője vezette. A késő esti órákba nyúló jól sikerült vitán könyvtárunk sok dolgozója vett részt.

MÁRCIUS 5-ÉN (vasárnap) a Kulturális Munkabizottság és könyvtárunk KISZ-szervezete KIRÁNDULÁST rendez. Útvonal: Budapest-Szentendre-Ságvári-turistaház (Lajosforrás): séta a környéken és vissza. Indulás 8 órakor, a Margit-hídi HÉV végállomás várócsarnokából. Utiköltség vasuti féljeggyel: 13,20 Ft. A kiránduláson könyvtárunk és a Természettudományi Múzeum dolgozói, valamint hozzátartozói vehetnek részt. Vendégeket szívesen látnak. Turavezető: POLGÁR Tamás.

KÜLFÖLDI UTAK - Lapunk múlt számában meghirdetett lengyelországi (Kraków) cserelátogatás - időközben történt megállapodás alapján - más formában kerül megrendezésre. A külföldi szakszervezeti cserelátogatások rendezését a Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága vállalta a Könyvtárosi Munkabizottság szervezésében. Tervezett cserelátogatások: [Csehszlovákia] 1) PRAHA-BRNO. 7 nap. Tervezett összköltség: kb. 1 200 Ft. - [Lengyelország]: 2) KRAKÓW-ZAKOPANE. 8 nap. Tervezett összköltség: 1 600 Ft. 3) WARSZAWA-KRAKÓW. 9 nap. Tervezett összköltség: 1 700 Ft. - [Bulgária] 4) SOFIA-VARNA. 14 nap. Tervezett összköltség: 1 900 Ft. Az utazások önellátó-jellegűek. A résztvevők a osereképpen kapott összegekből étkezésükről önmaguk gondoskodnak. A cserepartnerek csak olcsóbb bérű diákszállást biztosítanak. Az első, harmadik és negyedik cserecsoportban 3-3, a második cserecsoportban 5 résztvevő részére tudunk helyet biztosítani. A rendező Könyvtárosi Munkabizottság tájékoztatására előzetes jelentkezéseket kérünk a Híradó megjelenésétől számított 2 napon belül. [Kerekes Lőrincné Könyvelosztó] Részletes tájékoztatást csak a későbbiekben tudunk nyújtani.

MÁRCIUS 8-ÁN az SZB Nőbizottsága a NEMZETKÖZI NŐNAP alkalmából összejevetelt rendez. Programját külön meghívóban közöljük.

KULTURÁLIS RENDEZVÉNYEINK KRÓNIKÁJA lapunk e számában nem jelenhetett meg. A márciusi rendezvényekről külön tájékoztatást adunk ki.

Levelesládánkban

AZ ELREJTETT RUHATÁR NYOMÁBAN...

Az UJ OLVASÓ életében első ízben lép be a Bródy Sándor utcai kapun, hogy az Országos Széchényi Könyvtár egyik olvasótermét felkeresse.

Hol találom meg, kérem a Hirlaptárt?, - hajol a portásfülke ablakához.

Első emeleten!... Balra a folyosón, aztán jobbra, fel a lépcsőn! hangzik az utbaigazító válasza.

UJ OLVASÓ még sohasem járt a Nemzeti Múzeum épületében, s csodálkozó áhitattal lépked a folyosó két oldalához támaszkodó kőemlékek között. Nagy érdeklődéssel nézegeti a bizonyára igen régi korokból származó emlékeket, s végtelenül sajnálja, hogy sem a latinhoz, sem a régészethez nem ért.

ILLEDELMESEN FÉLREÁLL és tisztelettel néz a mellette elhaladó fehér és kék - köpenyes beavatottakra, akik kezükben joghurtos üveget vagy szendvicset tartva, ügyet sem vetnek UJ OLVASÓRA. Szeretné valamelyiküket megszólítani, hogy meséljen valamit az érdekes kőfigurákról, mit jelentenek a latin nyelven kőbevéssett feliratok, - de nem meri őket megzavarni elmélyedt vitatkozásukban.

PERSZE, most vannak feldolgozás alatt a magyarázó cédulák, s utána elhelyezik őket a kőemlékeken! ... Talán már a jövő héten olvashatom őket... Erdemes a feliratokat kitenni, hiszen naponta igen sok ember megfordul itt... Olyan lenne, mint egy állandó kiállítás, gondolja elégedetten s lassan továbbhalad a lépcső felé.

KÖZBEN BEESTELEDIK, kint sűrű, sötét köd, bent halványan fénylenek a folyosó s a lépcsőház lámpái.

MIKOR FELÉR az első emeletre, megáll, hogy egy kicsit kifújja magát. Jobbra néz: sötét folyosói részben egy ifju kutató és egy leány alakját látja, kissé összebujva, meghitt közelségben. Aztán balra tekint: sötét folyosói részben ismét egy ifju kutató és egy leány alakját látja, kissé összebujva, meghitt közelségben.

MEGÉRTEM SZEGÉNYEKET, HOGY IDE HUZÓDNAK! A parkban zavarná őket az erős kivilágítás, gondolja mély együttérzéssel, majd a oszopasz kőköcsökre tekint: - Egy kis szőnyegfélével (lehetne műanyagból is) kellemesebb benyomást keltene ez a lépcsősarnok!... A falak ... oda is lehetne elhelyezni valamilyen, a múzeum hangulatának megfelelő illusztrációt. - mondja halkán s halad tovább az olvasóterem felé.

ITT MÁR kellemesebbnek találja a környezetet: külön állólámpával megvilágított tárlók fogadják, amelyeket a két sarokban helyeztek el. Velük szemben, a két tartóoszlop előtt egy-egy fehérszínű, fajánsból készült, henger alakú edény áll, vízzel félig megtöltve. Az edények körül pedig nem római kori emlékek, hanem teljesen mai gyártmányú cigarettavégek hevernek. Az ajtó előtti lábtörlőn hatalmas, fekete macska kuporog. Álmosan pislant az új érkezőre, különben meg sem moccan, mintha az elszórt cigarettavégeket őrizné.

AJJAJ ... NEM LESZ SZERENCSEM!, villan át az UJ OLVASÓ agyán, amikor megpillantja a könyvtárőrző cicát. De rögtön küzd is a babona ellen: - Ez nem közönséges, az utcán szaladgáló macska. Nyilván egész nap itt ül, éjjel pedig megfogja az egereket, nehogy összerágják a könyveket! - állapítja meg bölcsen.

EZUTÁN megtekinti a két tárló anyagát: a 300 éves lengyel sajtó kiállítását. - Nagyon szép! ... Érdekes!... A lengyeleknek már ezerhatszázhatvanegyben volt újságjuk!... Nem is gondoltam volna!... Ez igen!, teszi hozzá elégedetten.

EKKOR ORÁJÁRA TEKINT: kissé elbáméskodta az időt. Gyorsan megfordul, hogy a ruhatárba leadja a kabátját, kalapját, hogy hozzákezdjen végre olvasótermi munkájához... De hol is van a ruhatár?

A BALOLDALI AJTÓRA TEKINT s olvasni kezdi a felirásokat. Legfelül, szép üvegtáblán: "BEJÁRAT AZ OLVASÓTEREMBE". Az esetleg kételkedők kedvéért, az ajtó másik szárnyán ugyanolyan tábla: "BEJÁRAT AZ OLVASÓTEREMBE". Ez alatt egy kis zománcozott tábla: "TILOS A DOHANYZÁS". E tábla előtt hárman is cigarettáznak... Hogyan?

Ezek megszegik a tilalmat?... De talán még sem? Némi töprengés után rájött, hogy itt szabad csak dohányozni, a könyvtár bent termekben nem!.. Hogy nem így van kírva... Nem okoz nagy zavart, előbb-utóbb mindenki kitalálja.. Na pedig nem, ugyanis figyelmeztetik!

SZORGALMASAN OLVASSA tehát tovább a zománcablák szövegeit: "OLVASÓSZOLGÁLAT" "KEZIRATTAR" - "REGI ÉS RITKA NYOMTATVÁNYOK TÁRA" - Csupa tár, de egyik sem ruhatár! - sóhajt föl s a középső ajtó felé fordul. Ezen az ajtón már nem aranybetűk üveglapon, még csak nem is zománcablán fekete betűk, hanem egyszerű kartonlapra rajzolt szöveg hirdeti: "FOLYÓIRAT OLVASÓTEREM" - Nyilván itt sem tárolnak kabátokat! A harmadik ajtón nagy zománcablák: "HIRLAPTÁR", "BEJÁRAT AZ OLVASÓTEREMEN KERESZTÜL"

Ez sem ruhatárt jelent, - állapítja meg busan, majd ujult reménnyel kezdi olvasni az ajtóra kifüggesztett dolgozói névsort abban a hiszében: hátha valamelyik név mellett olyan foglalkozási megjelölést talál, ami esetleg hasonlít a ruhatáros mesterséghez.

DE HIABA! A könyvtári dolgozók között ruhatáros nincs! De nincs több ajtó, s nincs több ábla sem! Tanácstalanul néz körül, s a macskára esik a tekintete: S ne legyen az ember babonás!... Miattad nincs szerencsém ruhatárt találni!, - néz szemrehányóan a közömbösen pislogó cicára.

MIT TESZ MOST AZ ELKSEREDET UJ OLVASÓ? Azt amit minden új olvasó, hasonló helyzetben: benyit a hírlaptári olvasó ajtaján!

Hogy miért mindig ide, s miért nem a másik ajtón nyit be, ahol rögtön felfedezné az elrejtett ruhatárt, nem lehet tudni. Lélekbuvároknak való rejtély! DE TÉNYP HOGY MINDIG IGY TÖRTÉNIK!

Az UJ OLVASÓ tehát ingerülten nyitja ki a hírlaptári olvasóterem ajtaját. Arca már rángatózik az idegességtől, összehuzott szeméből zöldes-sárga fények villanak elő az elfojtott méregtől. Ugyanakkor határtalan dacosság önti el lényét. Egész magatartásán látszik: abba a lelkiállapotba jutott: ha belepusztul is, de most végére jár az elrejtett ruhatár rejtélyének!

BELÉP tehát az olvasóterembe s zordonan körülnéz: asztalnál ülő embereket, a falak mellett katalógusszekrényeket s könyveket lát. De sehol nem mutatkozik egy nyavalyás fogas, vagy árva, szegre akasztott kabát sem! Nem adja fel azonban a reményt!... Gyerünk tovább!

Döngő LÉPTEKKEL keresztül megy az olvasóterem s már a raktári ajtó kilincsén a keze, amikor megállítja a kérdés: - Mi járásban van? ... Kit keres? - Senkit! ... Csak a ruhatárt! sziszegi enyhén vérbeborult szemmel.

ÉS EKKOR KÖVETKEZIK a magnóra fel nem vett szokásos válasz: Ruhatár a folyósó végén stb.

Az UJ OLVASÓ hallgatja...hallgatja., néhány pillanatig némán áll, látszik rajta: kezd megnyugodni. Mintha restellkedés öntené el arcát, amikor halkán megszólal: - Minden ki van írva kint, csak a ruhatárnak nincs táblája!

DEHOGY NINCS!... Szép, díszes zsinóron függ a ruhatáros feje fölött, bent a folyósón, mindjárt az ajtó mögött!

Az UJ OLVASÓ elgondolkozva néz maga elé:

Én a maguk helyében kitennék egy táblát, nem bent eldugva, hanem ide az előcsarnokba az új olvasók számára. Ezen rajta lenne, hogy a ruhatár kötelező, díjtalan, no meg azt is hogy hol van. Aztán meg azt is, hogy hol kell beiratkozni és az olvasójegyet kiváltani! ... Szóval ... valahogyan tájékoztatni kell az új olvasót megfelelő módon a könyvtár használatának feltételeiről, ... hogy ne kelljen feleslegesen ide-oda futkosnia!... EGYSZERŰ LENNE EZ, UGY-E? [BALLA SÁNDOR]

